

zastavi data je zadovoljština, Zagreb, makar da je i simpatisao sa omladinom, ostao je miran, a pokrajina manje patična, gotovo zanesena junačkim ispadom Stjepana Radića i dr., nije nigde izišla iz granice neke solidarnosti simpatije i divljenja. Suveren nije sakrivao svoga suverenoga negodovanja, a položaj grofa Hedervarija, ojačan koincidencijom napada na srpske i na mađarske nacionalne ambleme, ostao je čvršći nego ikad. Grof je na mestu hrvatskoga bana ostao daljnih osam godina. Osuđeni studenti bili su isterani sa zagrebačkog univerziteta i incident je bio, na oko, likvidiran.

U stvari incident je bio likvidiran samo na oko i u toku kratka vremena imalo je da se pokaže da taj događaj ipak nije bio puki incident. Jalovost protestnog gesta hrvatske omladine protiv afirmiranja mađarske pretege nije mogla da ni omladincima koji su ostali kod kuće ni onima koji su morali da odu radi svršavanja nauka u inostranstvo ne sugerira onu istinu, koju je davno ugledao historik Nodilo: zavađeni Hrvati i Srbi ne mogu da se opiru sili mađarskoj.

U stvari ovo je doba oko polovice devedesetih godina kada se po prvi put posle svađe srpsko-hrvatske oseća potreba da se sastavi neki konkretni nacionalni program srpsko-hrvatski, ne kao platonska afirmacija ovoga ali onoga elitnoga duha, već kao trajna podloga za konkretni nacionalno-politički rad, koja će biti obavezna za omladinu, pa onda za stranke itd. U tome pogledu su karakteristične dve manifestacije iz onoga vremena. U Pragu isterani zagrebački student Stjepan Radić sa družinom, mahom hrvatskim studentima i jednim ili dva Čeha, pokreće malu političku reviju »Hrvatska misao«, dok u Zagrebu hrvatska omladina ide na proslavu velikog srpskog vojvođanskog patriota Svetozara Miletića, gde sklapa bratski savez sa omladinom srpskom pod imenom Ujedinjena omladina. Odras ciljeva i težnji ove poslednje jeste zbir članaka, eseja i izjava omladinaca, te istaknutih narodnih prvaka srpskih i hrvatskih o narodnom jedinstvu Hrvata i Srba i o potrebi da se narodna politika postavi na bazu te ideje. Knjiga nosi naslov Narodna Misao, što odaje kako je u nameri izdavača, Ujedinjene omladine, trebala da bude neke vrste evanđelje celokupnih mlađih generacija.

Ta dva pokreta ne poklapaju se potpuno, kako se već i po imenu pogađa. Praški, izišao iz onog kola omladine, koja je palila zastavu mađarsku, ali i srpsku, ne može da najedared i sasvim evoluiru u natplemenski neki pokret, ma da će mu fakt da su baš najpravaškiji njegovi elementi ostali u Zagrebu, pa sama praška sredina, tu evoluciju ipak da ubrza. Drugi, izašao iz jednog zanosnog omladinskog bratimljenja Srba i Hrvata, baca odmah i bez kolebanja sve što zavađa i razlikuje, ma da se u prvom momentu čuva da to nečim novim zameni (na pr. pitanje imena), iz bojazni da ne izazove nove nesporazume oko starih neuspelih pokušaja sa Iliristvom, slovinstvom, jugoslovenstvom.

Zagrebački omladinci Svetozar Pribičević, Dušan Manger, Jovo Banjanin u glavnome se ograničavaju na to da održe na zajedničkom frontu omladinu srpsko-hrvatsku i da je oduševu za ideju narodnog jedinstva, a ne će leći na posao da izgrađuju čitavo neko, kako se onda govo-